

Finansdepartementet

Postboks 8008 Dep.
0030 OSLO

Deres ref.:
07/5356 J AFO

Vår ref.:
BTS

Dato:
23.09.2009

Høring – 2009: 10 Fordelingsutvalget

Innledning

YS viser tilhøringsbrev av 24. juni 2009 om Fordelingsutvalgets innstilling NOU 2009:10.

Utvalgets mandat synes å være meget omfattende, særlig sett på bakgrunn av utvalgets korte tidsfrist. YS vil i sin høringsuttalelse legge vekt på mekanismene og drivkreftene bakenfor inntektsfordelingen i makro, herunder hvor mye av dette som er institusjonelt bestemt.

Man må ikke å stupe ned i å studere hvordan mekanismene fungerer på mikronivå, og f eks drøfte hvordan enkelttiltak treffer den enkelte gruppe eller individ. Noen av innleggene i media i etterkant av fremleggelse av rapporten kan ha preg av en slik uheldig tilnærming.

Trepartssamarbeidet

YS vil understreke den betydningen og rollen som trepartssamarbeidet i Norge spiller for bla inntektssamarbeidet, sykelønnsordning, IA-avtalen og andre viktige sosiale reformer. Dette er en del av den Nordiske modellen, som etter YS` oppfatning fungerer i hovedsak tilfredsstillende. YS gav også i referansegruppen uttrykk for at dette også burde være utgangspunkt for arbeidet i Fordelingsutvalget.

Arbeidslinjen i fokus

Det viktigste fordelingsmessige virkemiddelet i samfunnet er fordeling av arbeid og sysselsetting. Det at folk er i arbeid har avgjørende betydning for fordelingen av inntekter, pensjoner og andre økonomiske goder. De som av ulike årsaker faller utenfor arbeidsmarkedet vil gjennomgående være de som fordelingsmessig kommer dårligst ut, både økonomisk og rent menneskelig. YS vil derfor i alle sammenhenger arbeide for full sysselsetting, og at arbeidslinjen legges til grunn på alle samfunnsområder som barnehagepolitikk, utdanningspolitikk, inntekts- og skattepolitikk, pensjons- og trygdepolitikk, seniorpolitikk og likestilling i ulike former.

Besøksadresse:

Brugt. 19

Postadresse:

Postboks 9232

Grønland

0134 Oslo

Org. nr.:

971 454 431

Telefon:

21 01 36 00

Telefaks:

21 01 37 20 ■

Fordelingsmessige områder YS mener det før fokuseres på

YS mener tiltak overfor barnefamilier, pensjons- og trygdepolitikk, skattepolitikk, likelønn, herunder deltid, er viktige områder som bidrar til tilbud og etterspørsel på arbeidsmarkedet.

Når det gjelder hvordan innretningen av skattesystemer virker på arbeidstilbudet, viser analyser at skatteletter for lavere og midlere inntekter vil kunne øke arbeidstilbudet for disse gruppene. I denne forbindelse bør det utredes om gjeldende minstefradrag kan omgjøres til et "solidaritetsfradrag" som er ment å treffe de med lavere og midlere inntekter, samtidig som fradraget økes betydelig, f eks med 30 tusen til 100 tusen kroner. Det kan i eventuelt vurderes om gjeldende minstefradrag kan beholdes for inntekter over "midlere" inntekter, men i så fall beløpsmessig begrenses til å dekke faktiske utgifter for arbeidsreiser mv. YS' sitt argument for å innføre to fradrag er at det vil være fordelingsmessig uheldig å innføre et generelt høyt minstefradrag også for inntekter over gjennomsnittet.

Når det gjelder pensjonsreformen mener YS at den nye reformen fra 2011 i hovedsak ivaretar hensynet til arbeidslinjen, selv om ikke alle brikkene er på plass. YS har bl.a. stilt spørsmål ved det strenge kravet til å kunne ta ut tidligpensjon fra 62 år, og vi er bekymret for at dette kan føre til utstøting av en del arbeidstakere, over på uføretrygd og sosiale stønadsordninger.

Kvinnelig sysselsetting, omfanget av deltid og konstantstøtteordningen

YS har foreslått at det innføres en 6-timers dag for småbarnsforeldre og at dette delvis finansieres ved å fjerne kontantstøtteordningen.

Kontantstøtteordningen virker etter vår oppfatning som en bremse på mulighetene for store grupper potensielle arbeidstakere, kanskje særlig blant innvandrere, til å komme seg ut i inntektsgivende arbeid. Passiv mottak av stønadsordninger fra det offentlige generelt, og kontantstøtteordningen spesielt, må kontinuerlig evalueres i forhold til hvordan ordningene påvirker arbeidsinsentivene i samfunnet.

Fra et fordelingsperspektiv er det etter YS' oppfatning betenkelig at kontantstøtten bidrar til å redusere bruken av barnehage, og særlig at kontantstøtten gjør det langt mer lønnsomt å benytte uformelt barnepass i stedet for barnehager. Fordelingsutvalget mener at kontantstøtten derfor bør avvikles gradvis, et syn YS støtter fullt ut

Omsorgsarbeid i hjemmet - pleie av pårørende

YS mener man også bør videreutvikle permisjonsordninger som har til hensikt å beholde folk i arbeid, f eks ved lønnet permisjon (omsorgslønn) for at yrkesaktive i perioder kan ta seg av eldre pårørende. Dette er et område med et stort og voksende omsorgsbehov i årene fremover, etter hvert som alderssammensetningen i samfunnet endres i retning av relativt betydelig flere av de eldste eldre. Selv om noe er på plass, er det mye opp til partene i de ulike tariffområder som må innta bestemmelser om lønnede permisjoner, det lovmessige åpner kun for adgangen til slike permisjoner.

Ved å "avlaste" personer i arbeidsstyrken for å utføre noe av dette viktige arbeidet vil man kunne beholde tilknytningen til arbeidslivet for disse på en bedre måte enn i dag. Ordningen vil således avlaste det offentlige for noe omsorgsansvar, og er ment som et supplement, ikke en erstatning, til de ressurser samfunnet i dag bruker på denne type arbeidsoppgaver. Alternativet vil trolig være flere utslitte arbeidstakere som vil forlate arbeidslivet for godt.

Analyse av situasjonen for minstepensjonister

Minstepensjonistene behandles i dag i de fleste sammenhenger som en ensartet gruppe, f.eks. når det gjelder inntektsforhold. Mange er reelle minstepensjonister, uten særlig formue verken i bolig eller kapital utenom minstepensjonen. En annen gruppe er de med boligformue, men ikke kapitalformue for øvrig. Så er det en tredje gruppe med både bolig- og finansformue. For å kunne målrette tiltakene overfor minstepensjonsgruppen på en bedre måte. YS erkjenner at vi mangler nødvendig kunnskap på dette området, og foreslår derfor en kartlegging og analyse av denne gruppens inntekts- og formuesforhold, i den hensikt å bedre kunne innrette bl.a. relevante økonomiske tiltak.

Barnehagetilbud, utdanningssystem, studiefinansiering mv

YS ønsker at det arbeides videre med problemstillinger som handler om vilkår for utdanningssøkende/studenter, da dette også har overslag både til likestilling og arbeidsmarked m.m. Andelen som tar lengre utdanning enn tidligere øker jo også, særlig blant kvinner, samtidig som en del grupper synes å tape økonomisk på å være langtidsstudent. Sammenhenger mellom utdanningsnivåer/lengder på utdanning og økonomiske vilkår senere i livet (lønn, pensjon mv), både isolert sett og i forhold til grupper som ikke tar lengre utdanning, bør derfor analyseres.

YS deler utvalgets syn på at en svært viktig faktor, kanskje *den* viktigste, som påvirker fordelingen, er utdanningssystemet fra og med barnehage til og med høyere utdanning, og i hvilken grad utdanningssektoren bidrar til å motvirke sosial ulikhet.

Utvalget viser til dokumentasjon på at tiltak rettet mot barn i førskolealder er svært viktige, siden deltakelse i barnehagetilbud ser ut til å ha en positiv påvirkning på barns senere utdanning og yrkesaktivitet. Barnehage er i økende grad første trinn i utdanningsløpet, og utvalget mener satsingen på mer formell læring i barnehagene fortsatt bør styrkes.

I fordelingssammenheng er det etter YS' syn viktig at *alle* barn inkluderes i læringsaktiviteter i barnehagen. Egenbetalingen i norske barnehager bidrar trolig til å stenge noen ute fra barnehagetilbudet av økonomiske grunner. Barn av foreldre med lav inntekt og utdanning etterspør barnehage i mindre grad enn andre, og dette er de barna som trolig har størst utbytte av barnehagen. YS støtter utvalgets forslag om gratis kjernetid i barnehager, i tråd med gratisprinsippet som gjelder ellers i utdanningssektoren.

Tiltak på videregående nivå

Ikke gjennomført videregående skole øker i betydelig grad risikoen for arbeidsledighet og lavinntekt. Det er derfor en stor fordelingsmessig utfordring at bare 70 prosent av ungdommene som begynner i videregående skole, fullfører og består i løpet av fem år. YS mener at innsatsen for å øke fullføringsgraden i videregående skole må økes betydelig, f.eks. ved et tettere og forpliktende samarbeid mellom skole, elev og foreldre. Det er også viktig å bedre mulighetene for voksne til å ta opp igjen og fullføre videregående utdanning.

Utsatte grupper i arbeidslivet

En viktig faktor som påvirker fordelingen i samfunnet, er som nevnt innledningsvis, arbeidslivet, og særlig mulighetene for ulike utsatte grupper i arbeidslivet. En del grupper ønsker å jobbe, men får av ulike grunner ikke innpass i arbeidsmarkedet på ordinære vilkår. YS støtter utvalget syn om at tiltak for å inkludere flere i arbeidslivet er viktige. Enkelte eksisterende tiltak bør utvides og noen nye bør utredes, gitt de langsiktige fordelingsseffektene som ligger i at grupper støtes ut av arbeidslivet. Et eksempel er den nye uførestønaden bør utformes slik at folk som prøver seg i arbeidslivet igjen, etter å ha vært på attføring mv, må utstyres med en "angreknapp", slik at en rettetmulighet til hel eller delvis uførestønad er mulig. En for høy terskel her vil kunne hindre mange en tilbakeføring til lønnet arbeid.

Innføring av en statlig boligskatt

Utvalget har videre sett på inndekningsmuligheter som har gode fordelingssegenskaper og lave effektivitetskostnader, og lanserer et mulig tiltak i form av å innføre en statlig boligskatt.

Utvalget sier at en skattefavourisering av bolig er betydelig, og denne favouriseringen tilfaller kun dem som eier egen bolig. De som ikke har mulighet til å kjøpe egen bolig, får ikke tilgang til disse subsidiene. En boligskatt kan også bidra til å redusere konjunktursvingningene og vil også av den grunn ha gode fordelingssegenskaper. YS vil på nåværende tidspunkt ikke ta stilling til innføring av en statlig boligskatt, men tillater oss å minne om den upopulære, og avskaffede, beskatningen av "fordelen av å bo i egen bolig". YS forutsetter imidlertid at dette i såfall innføres istedet for eksisterende kommunale eiendomskatter. Vi foreslår at spørsmålet om en statlig boligskatt utredes av et offentlig utvalg, med representasjon fra alle "brukere", herunder fra hovedorganisasjonene i arbeidslivet.

Påkrevet indekssering av alle beløpsgrenser

Utvalget viser til at barnetrygden bidrar vesentlig til omfordeling. Den nominelle videreføringen i barnetrygden de siste 10 – 12 årene har svekket disse omfordelende virkningene. Fortsatt nominell videreføring av barnetrygden medfører at husholdninger der barnetrygd utgjør en relativt stor del av inntektene (enslige forsørgere og husholdninger med mange barn), sakker akterut i inntektsfordelingen. YS har tidligere uttalt på prinsipielt grunnlag at alle beløpsgrenser mv i skatte- og stønadssystemet fullt ut skal pris- og lønnsreguleres. Dersom myndighetene ønsker en endring i realverdien av visse beløpsgrenser, må dette uttrykkelig komme til

uttrykk i konkrete forslag. YS støtter utvalget syn om at barnetrygden bør justeres i takt med lønnsveksten i økonomien framover. Dette må også gjelde øvrige beløpegrensener i skatte-og stønadssystemet, herunder toppskatten.

YS støtter også utvalget som mener at prinsipielle argumenter taler for at de statlige, veiledende satsene i sosialhjelpen fremover bør justeres i tråd med den alminnelige inntektsutviklingen i samfunnet.

Likelønnsnett

Det har fremkommet bl.a i media synspunkter på at den, fra likelønnskommisjonens foreslåtte likelønnsnett, burde fordeles til nærmere angitte grupper innenfor helse- og sosialsektoren. YS advarer mot at det legges føringer i denne retning. Vi mener at tiltaket må rettes inn mot adskillig bredere målgrupper enn de som har fått spesiell oppmerksomhet fra likelønnskommisjonens side, og at arbeidslivets parter må ha en avgjørende rolle når disse midlene skal fordeles. Generelt vil YS hevde at det ikke på noen områder skal legges føringer for lønnsforhandlingene i årene fremover.

Med vennlig hilsen
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund – YS

Tore Eugen Kvalheim
YS-leder

Bjørn Tore Stølen /s/
Sjeføkonom